

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministerijai
TAIS
El. p. gaile.versekiene@socmin.lt

2020-03-12 Nr.4R-429-(6.6)
Į 2019-02-25 pranešimą

DĖL PASTABŲ TEISĖS AKTŲ PROJEKTUI NR. 20-2551

Nacionalinė teismų administracija (toliau – Administracija) 2020 m. vasario 25 d. iš Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) gavo pranešimą apie pateiktą suderinimui teisės aktų projektą Nr. 20-2551 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.246, 3.250, 3.253, 3.254, 3.2541, 3.257, 3.261, 3.262, 3.264, 3.268, 3.269 ir 3.2761 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 494, 495 ir 500 straipsnių pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ (toliau – kartu Projektai, atskirai CK pakeitimo projektas ir CPK pakeitimo projektas).

Administracija, susipažinusi su pateiktu derinti Projektu, iš esmės pritardama Projektu siekiamam tikslui patobulinti teisinį reguliavimą, susijusį su vaiko globos (rūpybos) organizavimu, užtikrinti globojamo (rūpinamo) vaiko teises ir teisėtus interesus, tarpusavyje suvienodinti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso teisinį reguliavimą, pagal kompetenciją teikia pastabas ir pasiūlymus dėl siūlomo teisinio reguliavimo priemonių tobulinimo.

1. Dėl CK pakeitimo projekto

1.1. Dėl CK 3.246 straipsnio tikslinimo. Siūlomoje įtvirtinti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.246 straipsnio 3 dalyje numatoma, kas priima sprendimus dėl globėjo ar rūpintojo atleidimo ar nušalinimo, kas turi teisę kreiptis dėl nušalinimo ar atleidimo. Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad, siekiant teisinio aiškumo, siūloma išskirti subjektus, turinčius teisę kreiptis į teismą dėl vaiko nuolatinio globėjo (rūpintojo) nušalinimo nuo pareigų, ir subjektus, turinčius teisę kreiptis į teismą dėl neveiksniaus ar ribotai veiksniaus asmens globėjo ar rūpintojo nušalinimo. Administracijos vertinimu, siūloma tikslinti norma yra dviprasmiška, neaiški, įvertinus tai, kad pirmiausiai pateikiamos išimtys (vaiko laikinoji globa), tik po to bendrosios šiuose teisiniuose santykiuose taikytinos taisyklės. Siekiant teisinio aiškumo, siūlytina ją tikslinti, nustatant bendro pobūdžio taisykles, ir tik po to pateikiant išimtis iš šių taisyklių, bei išskiriant į atskiras straipsnio dalis normas dėl to, kas gali priimti atitinkamus sprendimus, ir kas gali kreiptis į sprendimus priimančius subjektus, pavyzdžiui:

„3. Kai nustatyta globa ar rūpyba, globėjas ar rūpintojas iš pareigų gali būti atleidžiamas ar nušalinamas teismo nutartimi, išskyrus tuos atvejus, kai nustatyta vaiko laikinoji globa ar rūpyba – globėjas ar rūpintojas iš pareigų gali būti atleidžiamas ar nušalinamas savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimu, gavus valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos nurodymą.

4. Kreiptis į teismą dėl globėjo ar rūpintojo atleidimo turi teisę pats globėjas ar rūpintojas, globos ir rūpybos institucijos. Kreiptis į teismą dėl globėjo ar rūpintojo nušalinimo turi teisę pats neveiksnus tam tikroje srityje ar ribotai veiksnus tam tikroje srityje asmuo, globos ir rūpybos

LIETUVOS
TEISMAI

institucijos arba prokuroras, o dėl vaiko globėjo ar rūpintojo nušalinimo – globos ir rūpybos institucijos arba prokuroras.“

1.2. Siūlomoje įtvirtinti CK 3.246 straipsnio 3 dalyje vartojama formuluotė „gavus valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos *nurodymą*“. Lietuvių kalbos išteklių informacinėje sistemoje pateikiamame Sinonimų žodyne žodis „nurodymas“ pateikiamas kaip įsakymo, t. y. oficialaus reikalavimo iš pavaldaus asmens ką nors daryti, įsako, paliepimo, sinonimas, pažymint, kad nurodymas yra mažiau privalomo pobūdžio. Taigi šio žodžio vartojimas suponuoja išvadą, kad savivaldybės administracijos direktoriui valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos nurodymas yra privalomas. Aiškinamajame rašte pateikiami argumentai ir paaiškinimai, ko galėtų imtis valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija savivaldybės administracijos direktoriui nesutikus su valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos nurodymu. Taigi įstatymų leidėjo ketinimas yra nustatyti reguliavimą, suteikiantį savivaldybės administracijos direktoriui teisę nesutikti su valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos pozicija. Atsižvelgus į tai, siūlytina normoje (taip pat ir kituose straipsniuose, pvz., CK 3.262 straipsnyje) vietoje žodžio „nurodymas“ vartoti mažiau imperatyvius žodžius „teikimas“, „siūlymas“ ar pan.

2. Dėl CK 3.254 straipsnio papildymo

2.1. Projekto 4 straipsniu siūloma papildyti CK 3.254 straipsnį 4 punktu, numatančiu, kad laikinoji globa (rūpyba) turi būti nustatyta tuo atveju, kai vaiko tėvai nežinomi (*iki kol bus nustatyti tėvystės ar artimosios giminystės ryšiai*). Projekto aiškinamajame rašte pažymima, kad tokie pakeitimai siūlomi siekiant apsaugoti rastų vaikų, kurių tėvai nežinomi, interesus. Tam tikrais atvejais (pvz., vaiko radimas „gyvybės langelyje“ be jokių dokumentų) nėra įmanoma nustatyti tėvystės ar artimos giminystės ryšius, taigi, sistemiškai vertinant CK normas, manytina, kad tiksliau būtų terminą apibrėžti analogiškai, kaip numatyta CK 3.257 straipsnio 4 punkte, t. y. per trijų mėnesių terminą, formuluojant, pavyzdžiui: „4) tėvai yra nežinomi (*iki trijų mėnesių, kol vyksta tėvystės ar artimos giminystės ryšių nustatymas*).“

2.2. Siekiant teisinio aiškumo, tais atvejais, kuomet neaišku, kurio subjekto gauta rekomendacija savivaldybės administracijos direktoriui turėtų vadovautis, jeigu dėl globėjo (rūpintojo) skyrimo gauta ne vienos institucijos, įstaigos ar organizacijos rekomendacija, Projekto 9 straipsniu siūloma susiaurinti ratą asmenų, turinčių teisę teikti konkretaus globėjo (rūpintojo) kandidatūras, nustatant, kad tais atvejais, jei konkretaus asmens nenurodo valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija, ji rekomenduoti gali globos centras. Manytina, kad priimdamas sprendimą savivaldybės administracijos direktoriui turėtų gauti visą sprendimo priėmimui reikalingą informaciją, ją įvertinti ir priimti sprendimą vadovaudamasis geriausių vaiko interesų užtikrinimo principu. Tai, kad bus apribotas rekomendacijas galinčių pateikti subjektų ratas, tik palengvintų patį sprendimo priėmimo procesą savivaldybės administracijos direktoriui, tačiau šiuo atveju nėra pateikiami argumentai, kodėl būtent globos centro teikiamos rekomendacijos laikytinos pranašesnėmis prieš kitų valstybės institucijų, nevyriausybinių organizacijų ir pan. įstaigų teikiamas rekomendacijas, ir ar toks apribojimas nepažeistų geriausių vaiko interesų principo reikalavimų, ar būtų užtikrintas teisingo sprendimo priėmimas. Atsižvelgiant į tai, siūlytina atsisakyti tokio subjektų rato apribojimo, paliekant šiuo metu galiojančiame CK 3.264 straipsnyje nurodytas institucijas, galinčias rekomenduoti konkretų globėją (rūpintoją).

3. Dėl CPK pakeitimo projekto

Siekiant teisinio aiškumo, siūlytina CPK 500 straipsnio 1 dalies 6 punkte vartojamą formuluotę „asmuo ir kurio sutuoktinis“, keisti į „asmuo ir jo sutuoktinis“.

Direktorė

Natalija Kaminskienė

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT574010051004670211 Luminor Bank AS, banko kodas 40100.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministerijai

2020-03- Nr.
Į 2020-02-25 Nr. (16.1E-34)STAP-134

DĖL ĮSTATYMŲ PAKEITIMO PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, pagal kompetenciją įvertinusi išvados gauti pateiktus [Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.246, 3.250, 3.253, 3.254, 3.254¹, 3.257, 3.261, 3.262, 3.264, 3.268, 3.269 ir 3.276¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektą \(toliau – CK projektas\)](#) ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 494, 495 ir 500 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – CPK projektas), teikia šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Dėl CK projekte siūlomų pakeitimų:

1.1. Siekiant CK projekto 2 straipsnio nuostatomis „o nustačiusi vaiką, kuriam reikalinga globa (rūpyba) šio kodekso 3.254 straipsnio 1 ar 4 punkte nurodytais pagrindais, per tris darbo dienas nuo vaiko, kuriam reikalinga globa (rūpyba) nustatymo dienos“ išvengti galimų prielaidų piktnaudžiauti, šis siūlymas turėtų būti argumentuotai pagrįstas lydimuoju medžiagoje. Pastebėtina, kad aiškinamajame rašte tik aprašomos pačios nuostatos, kurios siūlomos numatyti vertinamame straipsnyje, tačiau jų poreikis, reikšmė nepagrįsti (pavyzdžiui, argumentuojant vertinamų nuostatų poreikį, prašytina aptarti, ar visais atvejais, nustačius globos (rūpybos) reikalingą vaiką, tuo pačiu momentu įmanoma konstatuoti, kad vaiko tėvai arba turimas vienintelis iš tėvų yra dingę ir jų ieškoma (kol teismas tėvus pripažins nežinia kur esančiais arba paskelbs mirusiais) (žr. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.254 straipsnio 1 punktą) arba vaiko tėvai yra nežinomi (kol bus nustatyti tėvystės ar artimos giminystės ryšiai) (žr. CK projekto 4 straipsnį). *Mutatis mutandis* pastebėjimai taikytini ir CK projekto 4 straipsniu teikiamam siūlymui.

1.2. CK projektu siūloma keisti CK 3.257 straipsnio 6 punktą, jame numatant, kad vaikui nuolatinė globa nustatoma tiek kai abiem tėvams ar turimam vienintelui iš tėvų valdžia apribota neterminuotai, tiek kai tėvų valdžia apribota laikinai, tokį siūlomą pakeitimą motyvuojant siekiu suvienodinti CK ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – CPK) nustatytą teisinį reguliavimą (CPK 491¹ straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teismas, priėmęs sprendimą apriboti tėvų valdžią, privalo savo iniciatyva pradėti bylos dėl vaiko nuolatinės globos ar rūpybos nustatymo, vaiko globėjo ar rūpintojo paskyrimo nagrinėjimą). Pažymėtina, kad toks pakeitimas turės esminės įtakos vaikų, kurių abiejų tėvų ar vieno iš tėvų valdžia buvo apribota tik laikinai, teisiniam statusui: nuolatinė globa nustatoma neterminuotam laikui, tokiais atvejais, kai esamomis sąlygomis vaikas negali grįžti į savo šeimą (CK 3.256 straipsnis), kai laikinosios globos nustatymas sukuria prielaidas teikti šeimai socialines paslaugas ir kitą pagalbą, motyvuoja vaiko tėvus keisti savo elgesį, tokiu būdu įgyvendinant Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 4

straipsnio 2 punkte įtvirtintą biologinės šeimos prioriteto principą. Be to, toks vaikas, t. y. vaikas, kuris turi įstatymų nustatyta tvarka paskirtą nuolatinę globėją (rūpintoją) ir šiam vaikui nustatyta globa (rūpyba) šeimoje, rašytiniu globėjo sutikimu, patvirtintu teismo, gali būti įvaikinamas (CK 3.212 straipsnio 2 dalis). Atsižvelgiant į tai, abejotina, ar tokiais atvejais, kai abiem tėvams ar turimam vieninteliui iš tėvų valdžia apribota tik laikinai, vaikui pagrįstai būtų nustatoma nuolatinė globa. Siekiant CK ir CPK nuostatų tarpusavio suderinamumo, pirmiausiai siūlytina įvertinti galimybes tobulinti CPK nustatytas procesines teisės normas.

1.3. CK 3.262 straipsnio 1 dalyje, kurios CK projektu siūloma atsisakyti, be kita ko, nustatyta, kad vaiko laikinoji globa (rūpyba) vaikų globos institucijoje nustatoma ir tokiais atvejais, kai vaiko globa (rūpyba) šeimoje, globos centre ar šeimynoje *prieštarautų vaiko interesams*. Siūlytina įvertinti, ar nebūtų tikslinga šią nuostatą perkelti į CK 3.261 straipsnio 1 dalį.

1.4. CK projekto 11 straipsniu keičiamo CK 3.269 straipsnio 1 dalies 1 punkto formuluotė tikslintina nurodant, kad vaiko globėju gali būti skiriamas ne jaunesnis nei dvidešimt vienerių metų asmuo, išskyrus atvejus, kai globoti pageidauja artimasis giminaitis.

1.5. Įvertinus CK projekto 11 straipsnyje dėstomą siūlymą pildyti CK 3.269 straipsnį 2 dalimi bei jo turinį, atkreiptinas dėmesys, kad pačiame CK projekte nėra nuostatų, kuriomis būtų nustatoma papildoma sąlyga asmeniui, siekiančiam tapti vaiko globėju (rūpintoju), vertinant ir su galimu vaiko globėju (rūpintoju) gyvenančius vyresnius kaip šešiolikos metų asmenis. Pavyzdžiui, tokiems asmenims nėra nustatytos pareigos atitikti kriterijų, nustatytų CK projektu naujai dėstomo CK 3.269 straipsnio 1 dalies 4-6 ir 9 punktuose, tačiau atitikimas šioms kriterijams būtų vertinamas. Siūlytina šiuo aspektu sistemiškai peržiūrėti siūlomą reguliavimą ir apsvarstyti galimybę jį atitinkamai pildyti, siekiant išvengti vertinamų nuostatų taikymo problemų praktikoje.

1.6. Įvertinus siūlomų pakeitimų svarbą, taip pat tai, kad didžiajai daliai pakeitimų įgyvendinti poįstatyminių teisės aktų rengti nereikės, svarstyтина, ar tikslingas CK projekto 13 straipsnio 1 dalyje numatytas visų šiame projekte siūlomų pakeitimų įsigaliojimo termino nukėlimas į 2021 m. sausio 1 d. Ši pastaba taip pat taikoma CPK projekto 4 straipsnio 1 dalies nuostatoms.

1.7. CK projekto 13 straipsnio 1 dalyje numatyta šio straipsnio 2 dalies įsigaliojimo išimtis.

2. Dėl CPK projekte siūlomų pakeitimų:

2.1. Atsižvelgiant į kartu pateiktame CK projekte numatytus CK 3.246 straipsnio 3 dalies pakeitimus, CPK projektu siūlytina papildomai tikslinti CPK 494 straipsnio 2 dalį, nurodant, kad kreiptis į teismą dėl globėjo ar rūpintojo nušalinimo turi teisę pats neveiksnus tam tikroje srityje ar ribotai veiksnus tam tikroje srityje asmuo.

2.2. Įvertinus siūlomą CPK 495 straipsnio 5 dalies papildymą dėl nepilnamečio globos ar rūpybos pabaigos, pažymėtina, kad šios nuostatos neatitinka CK 3.255 ir 3.258 straipsniuose nustatytų vaiko laikinosios ir nuolatinės globos (rūpybos) pabaigos pagrindų. Be to, apskritai abejotina savo pobūdžiu materialių teisės normų dubliavimo procesiniame teisės akte tikslingumu ir pagrįstumu. Atsižvelgiant į tai, siūlytina atsisakyti CPK projektu siūlomo CPK 495 straipsnio papildymo.

2.3. Keičiamo CPK 500 straipsnio 1 dalies 6 punktas tikslintinas nurodant, kad čia minima išvada *pridedama prie pareiškimo*. Be to, svarstyтина, ar šio punkto nuostatos dalyje dėl išvados apie asmens tinkamą pasirengimą globoti (rūpinti) vaiką pateikimą tik tokiais atvejais, kai pareiškimą paduoda valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija, neturėtų būti patikslintos

atsižvelgiant į kartu pateiktas keičiamo CK 3.269 straipsnio 1 dalies 10 punkto nuostatas, pagal kurias pasirengimo globoti (rūpinti) vaiką įvertinimas būtų būtinas visais atvejais, nepriklausomai nuo to, kas inicijavo globos (rūpybos) vaikui nustatymą.

2.4. Atsižvelgiant į CK projekte numatytus CK 3.269 straipsnio 2 dalies pakeitimus, pagal kuriuos būtų vertinamas su svarstomu vaiko globėju (rūpintoju) *gyvenančių vyresnių kaip šešiolikos metų asmenų* teistumas, taip pat jiems paskirtos administracinės nuobaudos ir (ar) administracinio poveikio priemonės, CPK projektu siūlytina atitinkamai patikslinti ir CPK 501 straipsnio 2 dalies formuluotes, kuriose kalbama apie duomenų apie kartu su vaiko globėju (rūpintoju) pretenduojančiu tapti asmeniu gyvenančių *kitų asmenų ar šeimynos narių* teistumą ir padarytus administracinius nusižengimus išreikalavimą.

Projektai, taip pat su jais pateiktas aiškinamasis raštas papildomai peržiūrėtini redakciniu, lingvistiniu aspektais.

Teisingumo ministras

Elvinas Jankevičius

Jolita Šlikienė, tel. (8 5) 266 2918, el. p. jolita.slikiene@tm.lt

Vaida Štrafėlė, (8 5) 266 2882, el. p. vaida.strafele@tm.lt

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIAUS ĮSTAIGA**

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
El. p. post@socmin.lt

I

2020-03-09 Nr. (1.19-2020-144)2-*223*
2020-02-25 Nr. (16.1E-34)STAP-134

DĖL IŠVADŲ ĮSTATYMŲ PAKEITIMO PROJEKTAMS

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, susipažinusi su Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktais derinti (išvadoms pateikti) Lietuvos Respublikos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 3.246, 3.250, 3.253, 3.254, 3.254¹, 3.257, 3.261, 3.262, 3.264, 3.268, 3.269 ir 3.276¹ straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso 494, 495 ir 500 straipsnių pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektu Nr. 20-2551, teikia pastabas bei pasiūlymus Vyriausybės nutarimo projektu teikiamais Seimui įstatymų projektų tobulinimui.

Dėl Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 3.246, 3.250, 3.253, 3.254, 3.254¹, 3.257, 3.261, 3.262, 3.264, 3.268, 3.269 ir 3.276¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projekto:

1. Įvertinant Projekto 1 straipsniu atliekamus Civilinio kodekso 3.246 straipsnio pakeitimus, siūlytina tikslinti Projekto 11 straipsniu keičiamo 3.269 straipsnio 1 dalies 5 punkto formuluotę, vietoj žodžių junginio „3.246 straipsnio 3 dalyje“ įrašant „3.246 straipsnio 2 dalyje“.

2. Siūlytina tikslinti Projekto 11 straipsniu keičiamo 3.269 straipsnio 2 formuluotę, aiškiai nustatant, kad esant aplinkybėms, nurodytoms Kodekso 3.246 straipsnio 1 dalies 4, 5, 6 (išskyrus nurodytą vertinamąją išimtį), 9 punktuose asmuo negali tapti vaiko globėju (rūpintoju).

Šis siūlymas pateiktas siekiant užtikrinti vienodą teisės normos aiškinimą ir jos taikymo praktikos formavimą, siekiant eliminuoti jos taikymo ateityje problemas, kurios sąlygotų vaiko teisių pažeidimus. Projekto rengėjų pasiūlytas reglamentavimas, pagal kurį globėju galės tapti asmuo, kurio sutuoktiniui (ar bendrai gyvenančiam neįregistravus santuokos asmeniui) buvo apribota tėvų valdžia, jis buvo nušalintas nuo globėjo pareigų atlikimo, buvo nutraukta budinčio globotojo sutartis dėl netinkamo pareigų vykdymo, jis buvo teistas už tyčinius nusikaltimus žmogiškumui, žmogaus gyvybei, seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, disponavimą narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis, nusikaltimus vaikui ir šeimai, visuomenės saugumui, dorovei, kt., negali būti laikytinas atitinkantis vaiko interesus.

Kontrolierės nuomone, šios aplinkybės yra reikšmingos vaikų saugumo ir jų teisių užtikrinimo aspektais, todėl tai turėtų būti absoliutūs draudimo pagrindai ir neturėtų būti vertinamos tėvų valdžios ribojimo, nušalinimo nuo globėjo pareigų, sutarties nutraukimo su budinčiu globotoju dėl netinkamo pareigų atlikimo priežastys ar aukščiau nurodytų nusikalstamų veikų pavojingumo laipsnis.

Pasiūlymų Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso 494, 495 ir 500 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui nėra.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė

Eivilė Žemaitytė, tel. (8 5) 210 7175 el. p. eivile.zemaityte@vtaki.lt

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Kodas 124111348, T. Vrublevskio g. 6, LT-01100 Vilnius, tel. (8 5) 261 6063, faksas (8 5) 261 5366,
el. p. bendras@lsa.lt, atsisk. sąsk. LT287044060001377867 AB SEB bankas, banko kodas 70440

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

2020-03- Nr. (15) –SD-
I 2020-02- 5 Nr.(16.1E-34) STAP-133

DĖL ĮSTATYMŲ PAKEITIMO PROJEKTŲ

Lietuvos savivaldybių asociacija susipažino su Lietuvos Respublikos civilinio kodekso atitinkamų straipsnių pakeitimais ir teikia šias pastabas bei pasiūlymus:

1. Dėl LR CK 3.246 str. 3 dalies pakeitimo. Pagal šį pakeitimą savivaldybių administracijos direktorius turės atlikti dar vienas naujas funkcijas: pagal gautą Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos nurodymą turės priimti sprendimą atleisti/ nušalinti nuo pareigų vaiko laikinąjį globėją/ rūpintoją. Apgailestaujame, kad savivaldybėms, o ne centralizuotai vaiko teisių apsaugos tarnybai yra reglamentuojamos vis naujos vaiko teisių apsaugos srities funkcijos.

Savivaldybės akcentuoja, kad atleidžiant ir nušalinant globėją/ rūpintoją realioje praktikoje iškyla skirtingos teisinės pasekmės, todėl administracijos direktorių įsakymai yra skundžiami. Savivaldybių nuomone, dėl šios priežasties minėta procedūra turi būti aiškiai detalizuota ir aprašyta Vaiko globos organizavimo nuostatuose. Kadangi Laikinosios globos/rūpybos nuostatus planuojama pripažinti netekusiais galios, svarbu, kad vaiko laikino atleidimo ar nušalinimo procedūra būtų aiškiai sureglamentuota kitame teisės akte.

2. LR CK 3.268 str. numatyta, kad dokumentus dėl vaiko globos/rūpybos savivaldybės gyventojai turės pateikti teritorinei vaiko teisių apsaugos institucijai. Atitinkamai ir ši procedūra turi būti aiškiai detalizuota ir aprašyta LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu patvirtintose „Dėl globėjų (rūpintojų) ir įtėvių paieškos, rengimo, atrankos, konsultavimo ir pagalbos jiems paslaugų teikimo rekomendacijose“ ir kitame teisės akte.

Kaišiadorių raj. savivaldybė atkreipia dėmesį, kad aiškinamajame rašte, kuris pateiktas su LR Civilinio kodekso pakeitimais, turėtų būti įrašyta, kad **asmens, norinčio tapti vaiko globėju (rūpintoju) dokumentus nurodytus LR civilinio kodekso 3.268 straipsnio 2 dalyje vaiko teisių apsaugos institucija kartu su padiniu vertinimu perduoda globos centrui**, bet ne savivaldybės administracijai, kaip dabar rašoma aiškinamajame rašte.

Praktika rodo, kad būtų tikslingiau minėtus dokumentus **tiesiogiai perduoti Globos centrui**, kuris po vaiko teisių apsaugos institucijos pradinio įvertinimo organizuoja mokymus šiems fiziniams asmenims, rašo jiems išvadas, formuoja jų asmens bylas, suveda šių asmenų duomenis į sistemą. Globos centras savivaldybės administracijai rekomenduoja globėjo kandidatūrą laikinosios globos (rūpybos) atveju bei dirba toliau su šiais asmenimis jiems tapus globėjais (rūpintojais). Toks būdas padėtų išvengti nereikalingo dokumentų siuntinėjimo per kelias institucijas ir būtų labiau išlaikomas konfidencialumas.

Tuo atveju, kai savivaldybės administracijai (jos funkcijoms atlikti) yra reikalinga informacija ar dokumentai iš Globos centro, visada savivaldybė gali prašyti juos pateikti.

3. Savivaldybių nuomone, reikalavimas pateikti vyresnių, kaip 16 metų asmenų, kartu gyvenančių su asmeniu, kuris pageidauja globoti vaiką, sveikatos pažymas yra perteklinis (ypač dėl nepilnamečių vaikų), nes vertinimas ar mokymai dėl pasirengimo globai yra atliekami/ vykdomi tik to asmens atžvilgiu bei kartu su juo gyvenančio sutuoktinio, sugyventinio. Savivaldybės akcentuoja, kad praktikoje daugeliu atveju sveikatos pažymos (046/a forma) gavimas pretenduojantiems globoti asmenims užtrunka apie mėnesį, kartais ir ilgiau, todėl tam, kad neapsunkinti globėjo paskyrimo proceso, būtų tikslinga tvirtinti paprastesnę šios pažymos gavimo tvarką.

4. Dėl aiškinamajame rašte pateikto 2 straipsnio. 3.250 straipsnio pakeitimo. Jame rašoma, kad „Valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija, nustačiusi vaiką, kuriam reikalinga globa (rūpyba) šio kodekso 3.254 straipsnio 2 ar 3 punkte nurodytu pagrindu, privalo per tris darbo dienas nuo teismo leidimo paimiti vaiką iš jo atstovų pagal įstatymą išdavimo dienos, o nustačiusi vaiką, kuriam reikalinga globa (rūpyba) šio kodekso 3.254 straipsnio 1 ar 4 punkte nurodytais pagrindais, per tris darbo dienas nuo vaiko, kuriam reikalinga globa (rūpyba) nustatymo dienos, pateikti savivaldybės administracijai nurodymą nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) ir paskirti laikinąjį globėją (rūpintoją).“ Savivaldybėms išlieka neaiškūs pakeitimai, kurie buvo padaryti iki šiol, pvz.: Savivaldybės administracija, gavusi iš valstybinės vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistų **nurodymą** nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) ir paskirti laikinąjį globėją (rūpintoją), vadovaudamasi **8 straipsnio. 3.262 straipsnio pakeitimais**, privalo per tris darbo dienas nuo vaiko teisių nurodymo dienos, savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimu, nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) ir paskirti globėją rūpintoją.

Savivaldybėms taip ir lieka neaišku, nuo kokios dienos turi būti nustatyta vaiko laikinoji globa (rūpyba): ar nuo vaiko teisių nurodymo dienos, ar nuo direktoriaus įsakymo pasirašymo dienos. Administracijos direktoriui pasirašius įsakymą ir nustačius vaiko laikinąją globą (rūpybą) nuo vaiko teisių apsaugos specialistų nurodymo dienos vaiko laikinoji globa (rūpyba) nustatoma atbuline data. Pvz. Savivaldybės administracijos direktorius pasirašo įsakymą kovo 5 d., o vaiko laikinoji globa (rūpyba) nustatoma nuo kovo 2 d. Jei vaiko teisių apsaugos specialistai nurodymą atsiunčia penktadienį į darbo pabaigą, tai administracijos direktoriaus įsakymo pasirašymas trunka dar ilgesnės datos skirtumu. **Kyla klausimas ar toks direktoriaus įsakymas yra tinkamas ir teisiškai galiojantis?** Atkreipiame dėmesį, kad vaiko globos rūpybos išmoka, tikslinis priedas ir kitos išmokos mokamos nuo vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo dienos, o ne nuo direktoriaus įsakymo įsigaliojimo dienos.

5. Savivaldybės siūlo keisti ir kitus CK straipsnius, kurie netinkami praktiniam darbui. Dėl 3.243 str. 3 ir 4 dalių. Siūlome keisti šį reglamentavimą, paliekant galimybę nepilnamečiui sulaukusiam 16 metų ir gavus valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos leidimą, gyventi skyrium nuo rūpintojo, kai rūpintojas yra globos (rūpybos) institucija. Tokie vaikai galėtų būti apgyvendinti savarankiško gyvenimo namuose ir pan., Pagal šiuo metu galiojantį CK to daryti negalima.

6. Dėl 3.250 str. 4 dalies. Siūlome papildyti, kad valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija yra ir be tėvų globos likusio vaiko (ne tik įstatymų numatyta tvarka iš tėvų paimto) atstovas pagal įstatymą, kol vaikui bus paskirtas globėjas (rūpintojas), pvz.: esant tokiam atvejui kai abu vaiko tėvai (arba vienintelis iš tėvų) mirę, įkalinti ir pan.

7. Dėl 3.266 str. 3 dalies. Savivaldybėms lieka neaišku, kokia tvarka ir apimtimi globoti (rūpinti) norintiems asmenims savivaldybių administracijos teikia informaciją apie savo ir **kitose** savivaldybėse globojamus (rūpinamus) vaikus. Šis straipsnis taip pat suponuoja, kad savivaldybių administracijos bendradarbiauja tarpusavyje ir keičiasi informacija tik apie vaikų globos institucijose globojamus (rūpinamus) vaikus, kuriems globa nustatyta savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimais (t.y. tik apie laikinąją globą (rūpybą)), tačiau neretai pasitaiko atvejų, kuomet valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija kreipiasi į savivaldybės administraciją su klausimais, kokių priemonių Savivaldybės ėmėsi, bendradarbiaujant tarpusavyje ir keičiantis informacija apie vaikų globos institucijose globojamus (rūpinamus) vaikus, kuriems globa nustatyta teismo sprendimu (nutartimis) ar apie vaikus globojamus (rūpinamus) šeimoje.

8. Dėl CK 3.214 straipsnio pakeitimo. Šis straipsnis reglamentuoja, kad įvaikinto vaiko tėvų sutikimo nereikalaujama, jeigu tėvai yra nežinomi ar mirę, jeigu tėvams neterminuotai apribota tėvų valdžia arba jeigu tėvai paskelbti mirusiais. Tuo atveju kai teismo sprendimu vaikas

atskiriamas nuo tėvų dėl jų psichinės negalios (kai tėvai nepripažinti neveiksniais), vaiko atskyrimas nuo tėvų neduoda pagrindo įvaikinti vaiką. Nuo tėvų atskirti vaikai dažniausiai toliau lieka augti valstybinėse institucijose iki pilnametystės. Savivaldybių nuomone, tokiu atveju, labiau paisoma ne vaiko, o tėvų teisių, todėl siūlome reglamentuoti, kad vaikas ir atskyrimo nuo tėvų atveju (kai tėvai turi psichinę negalią ir nėra pripažinti neveiksniais) turi turėti teisę būti įvaikintas ir augti šeimoje.

Direktorė

R. Žakaitienė

A. Vareikytė, 2791353